

NEA RÓMÉ / NOVA ROMA

(KONSTANTINÁPOLY)

Isztambul

A város mai török neve, Isztambul szintén görög eredetű.

A görög isz tin polin: a városba kifejezés torzult el a török nyelven.

1453. ÉVI OSMÁN HÓDÍTÁSÁRÓL FILM

Oszmán Birodalom történeti vázlata 4:00

<https://www.youtube.com/watch?v=26BITJ1gFxQ>

The History of Ottoman Empire: Every Year

Danzig HD Mapper

Közzététel: 2018. máj. 22.

A hódítás 1453. film 3 változata 2019.05.14-én itt elérhető:

A témával foglalkozó ismeretterjesztő filmek számozva 12-ig az irat 15-16.oldalán

1.

<https://videa.hu/videok/film-animacio/a-hoditas-1453.-torok-film-konstantinapoly-ostrom-szultan-Pc1kXbMGDul1qhJY>

2:36:04

Magyar felirattal

A hódítás 1453. - török film (feliratos)

Fetih 1453. (2012) Török történelmi film.

Cselekménye 1453-ban csúcsosodik ki, amikor II. Mehmed oszmán szultán megtámadja és hosszú, véres csata után elfoglalja Konstantinápolyt.

2.

<https://www.youtube.com/watch?v=Z2Twf71i8uQ>

2:35:59

Török nyelvű

Sok hirdetési szemeteléssel tűzdelve.

Battle Of Empire Fetih 1453 HD - Hindi Dubbing

3.

<https://www.youtube.com/watch?v=j4TOUrxzd28>

2:10:27 Angol nyelvű változat 25 perccel rövidebb.

II. MEHMED SZULTÁN SZÁRMAZÁSA

[https://hu.wikipedia.org/wiki/II. Mehmed oszm%C3%A1n szult%C3%A1n](https://hu.wikipedia.org/wiki/II._Mehmed_oszm%C3%A1n_szult%C3%A1n)

<http://historia-cronologia.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=1202523>

II. Mehmed oszmán szultán

(arabul **Mohamed**, perzsául **Muhammad**, melléknevén **Hódító** (*Fatih*), **Nagy** (*Büyük*),

Drinápoly, 1432. március 30. – Hünkârçayırı, 1481. május 3. (49 évesen)

ÉDESAPJA: II. Murad szultán

ÉDESANYJA: **Hüma Hatun / Huma Khatún** (egy rabnő oszmán fogságban)

Édesanyja származása nem tisztázott. Elképzelések-feltételezések a származásáról:

1. — Rableány volt az oszmánok fogságában, a későbbi legendák szerint előkelő „*frank*” hölgy. A korabeli forrásokból azonban csak annyi derül ki, hogy rableány volt.

Apja nem törődött Mehmeddel, inkább az előkelőbb feleségeitől született fiaival foglalkozott.

Mehmed édesanyja 1449 szeptemberének közepén Brüsszában hunyt el és származásának titkát magával vitte a sírba (legalábbis sírfelirata nem tesz említést sem eredetéről, sem eredeti nevééről).

Gyermekeinek születési évéből, valamint halálozása idejéből arra kell következtetnünk, hogy Mehmed szultán édesanyja 1415 előtt születhetett.

2. (*wikipédia szerint*) Mária a szerb király leánya

3. Magyar származású a Hunyadiakkal rokon: Ennek indokait az itt elérhető írás tartalmazza

epa.oszk.hu/03100/03122/00010/pdf/EPA03122_rubicon_2016-4_060-061.pdf

Az írat végén a teljes cikk olvasható.

4. /Olyan hagyomány is ismeretes, hogy az édesanya egy Stella (Estella) nevű olasz rableány lett volna, bár ez a név inkább az itáliai zsidó családoknál terjedt el (jelentése – csillag – megegyezik az Eszterével)./

Uralkodási ideje:

I. 1444. szeptember 1. – 1446. szeptembere és

II. 1451. február 3. – 1481. május 3.

Elődje: Apja, II. Murad

Utódja: Fia, II. Bajazid

Házastársai:

Emine Gülbahar Hatun

Gülşah Hatun

Mükrime Hatun

Çiçek Hatun

Helena Palaiologina

Gyermekei:

II. Bajazid oszmán szultán

Dzsem

Gevherhan Sultan

II. Mehmed aláírása:

Édesapja halála után, 1451-ben lépett ténylegesen trónra. Nem sokkal később (21 évesen) ostrom alá vette a Kelet Római Birodalom fővárosát Nova Romat (köznyelvben Konstantinápolyt. 1453 április 10-től folyamatosan – **egy Orbán nevű magyar által öntött – ágyúiból szakadatlanul lövette a várost**, és május 29-én sikerült elfoglalnia.

KONSTANTINÁPOLY **1453. ÉVI OSTROM VÁZLATA**

1453. II. Mehmed vezetésével az oszmánok elfoglalják Konstantinápolyt – az Új Rómát, a Kelet Római Birodalom, valójában Római Birodalom fővárosát melynek nyugati részét a népvándorlás csapásai megsemmisítették.

*(Hivatalos neve 1453-ig Νέα Ρώμη (Nea Rómé), latinul Nova Roma, azaz Új Róma volt, de a gyakorlatban a Κωνσταντινούπολις (Konsztantinupolisz, azaz Konsztantin városa) név terjedt el. A várost I. Constantinus alapította 330. május 11-én **Büzzantion** (görögül: Βυζάντιον, latinosan Byzantium) görög gyarmatváros területén.)*

A Bizánci Birodalom egy viszonylag új kifejezés, amit maguk a bizánciak ebben a formában nem ismerhettek. Rómaiak voltak és így is nevezték magukat. Róma itt élt tovább.

A bizánci kifejezést 1557-ben (több mint száz évvel a Római Birodalom bukása után) Hieronymus Wolf német történétíró találta ki és írta le, aki munkájában (Corpus Historiae Byzantinae) új rendszert alakított ki az ókorirómai és a középkori 1453-ig fennálló kulturálisan görög, államiságában római, vallása tekintetében pedig keresztény Római Birodalom megkülönböztetésére.)

A kifejezés általánossá a 17-18. században vált, amikor a híres francia írók (köztük Montesquieu) népszerűsíteni kezdték.

"A frankok, magukat a rómaiak örököseinek nyilvánították. Ebből következően a Keletrómai Birodalomban őket már nem tekintették igazi rómaiaknak." Ebben a történelem egyik legnagyobb hatású hamisítványa, Constantinus adománylevele is nagy szerepet játszott.

A **constantinusi adománylevél** (latinul: *Donatio Constantini*) egy, feltehetően a 8. században hamisított oklevél, az ál-izidori gyűjtemény (latinul: *Collectio Pseudo-Isidoriana*) része, melyben I. Constantinus római császár állítólag a pápaságnak, annak fejének Szilveszter pápának, adományozta Itália területét, és ezzel megalapozta az egyházi államot. Az adománylevél nyomán a pápaság igyekezett elismertetni a császársággal szembeni felsőbbségét (*Dictatus Papae*).

13. századi freskó I. Szilveszter pápával és I. Constantinus római császárral.

A festmény szintén a valóság utólagos meghamisítását tükrözi, mivel Konstantin császár nem hódolt be a római püspöknek ("pápának"), hanem önmagát tartotta "a keresztény alattvalók legfőbb püspökének". (Santi Quattro Coronati bazilika, Róma)

A hamisítás tényét először a neves humanista, Lorenzo Valla bizonyította be, amivel lényegében megalapozta a filológiát. Az oklevél ennek ellenére felbecsülhetetlen forrás, mivel tartalmazza a kora középkori pápaság ideológiáját, illetve a 11. századig rendezte az egyházi és világi hatalom viszonyát. Az adománylevélben I. Constantinus egyes szám első személyben adja elő betegségének, csodálatos gyógyulásának és megkeresztelésének, végül a hálából ezért a pápaságnak adott adományainak történetét.

A nyugati államokban elterjedté vált, hogy a Konstantinápolyban székelő uralkodókat nem a frank uralkodóknak fenntartott *Imperator Romanorum* (a rómaiak császára), hanem az *Imperator Graecorum* (a görögök császára) címmel illették. Ezzel párhuzamosan a területet is *Imperium Graecorum* (a görögök birodalma), *Graecia* (Görögország), *Terra Graecorum* (a görögök földje), sőt akár az *Imperium Constantinopolitanus* (konstantinápolyi birodalom) néven nevezték.

A birodalom hivatalos neve egészen 1453-ig Βασιλεία τῶν Ῥωμαίων (**Baszileia tón Rómaión**), azaz **a Rómaiak Birodalma**, a köznyelvben pedig Ῥωμανία (**Rómania**) volt, melynek **jelentése tulajdonképpen "Rómaiország"**. Fővárosának, Konstantinápolynak hivatalos neve szintén 1453-ig Νέα Ῥώμη (Nea Rómé), azaz Új Róma volt.

A birodalom lakói saját meghatározásuk szerint Ῥωμαῖοι (Rómaiói), azaz "rómaiak" voltak: a Római Birodalom keleti felén Ῥωμαῖος (római) és Ἕλλην (görög - elsősorban nem etnikai, hanem kulturális és nyelvi értelemben) gyakorlatilag egymás szinonimáivá lettek már jóval a birodalom nyugati felének összeomlása előtt. A rómaiak - a kelet római birodalom lakói (Wolf: „bizánciak”) erőteljes nemzettudattal rendelkeztek, amint azt például a határvédő katonákat dicsőítő költemények is mutatják.

OSTROM 1453 április 5./(6.) - 1453. május 29.

Konstantinápoly védői: **9000 katona** és a lakosságból önkéntes, **26 hajó**.

Oszmán támadók: **10 000 janicsár 70 000 más katona** és kb. 50 000 munkás és kísérő, **120 hajó**.

Április 2. A szultán szárazföldi csapatai Theodosius falaihoz érnek.

<https://www.youtube.com/watch?v=PjbC1fWX6Yk&list=RDOdiA7EdL9OE&index=3>

3:09

Fetih 1453 Mehter Marşı

kalitetasarim yener

Közzététel: 2013. ápr. 27.

Április 5. A szultán és a védelmére rendelt seregek megérkeztek a fal alá, a védők elhelyezkedtek a számukra rendelt részeken. Az ostrom még aznap megkezdődött, holott az ágyúk jelentős része még meg sem érkezett.

(Április 6. Felállítják a szultán sátrát.)

A flotta **Baltoghlu admirális** vezetésével bevette a Márvány-tengeren lévő Herceg-szigeteket.

Április 9. Süleyman Bej megpróbált behatolni az Aranyszarv öblébe, de sikertelenül; az öblöt elzáró lánc, amelyet a Galata és a Szeráj földnyelv között feszítettek ki, megakadályozta.

Április 12. Az ágyú a helyére került és ettől kezdve az ágyúzás hat hétig folyt.

Az ágyúzás közben **Baltoghlu admirális** feladata az öblébe való betörés lett volna, amelyet a torkolatzár miatt nem tudott megtenni – a törökök ezért partra húzták a flotta mintegy felét.

A hajókat az Aranyszarv-öblébe akarták vontatni, hogy az 1204-es kereszties ostromhoz hasonlóan így törjék át az öbl felőli védőfalat.

Április 11. A szüntelen ágyúzás hatására már több helyen is beomlott a fal és néhány kisebb erősséget a Boszporusz partján bevettek az oszmánok. Másnap a török flotta megtámadta az Aranyszarv-öblöt védő bizánci hajókat. A keresztények győzelme megingatta a török sereg morálját, mire a szultán parancsot adott, hogy a flottát ágyúkkal lőjék.

Április 18. Éjjel megtörtént az első keményebb ostrom, ami több mint négy órát tartott, de a bizánciak ellenálltak az ostromnak és a törököknek vissza kellett vonulniuk.

A következő nap /április19 (?)/ egy tengeri csata játszódott le Yenikapi mellett a bizánci-genovai-velencei csatahajók és az oszmán flotta között, amely el akarta süllyeszteni a pápa által küldött három utánpótlást szállító hajót. A szultán maga parancsolta Sülejman Bejnek, hogy a hajókat minden áron el kell süllyeszteni, de minden próbálkozásuk hiábavaló volt, a pápai hajók sokkal nagyobbak voltak és szerencsésen beértek a kikötőbe. Ez egy újabb csapást mért a törökök moráljára, és a katonák kezdtek elszökдdсni a seregtől. A császár, kihasználva a pillanatnyi fölényt, békét ajánlott. Ezt a szultán a nagyvezír, Candarli Halil pasa támogatásával visszautasította; a vár ágyúzását tovább folytatták. Aksemseddin, a szultán lelki tanítója szerencsés kimenetelt jósolt az ostromnak.

Április 23. A szultán görgető pályatest segítségével kisebb hajókat vontatott a szárazföldön keresztül az Aranyszarv-öbölbe, hogy innen is ostromolhassa a várost. A keresztények megrökönyödve figyelték, ahogy a 70 hadihajót átvontatják a szárazföldön át az öbölbe, ahonnan sikeresen ágyúzhatták a védtelen erősségeket az Aranyszarv partján. XI. Kónsztantinosz császár kénytelen volt átcsoportosítani védőinek egy részét, ami jelentősen gyengítette a vár védelem erőit a szárazföldi támadók felől és más oldalon is.

Annak ellenére is kitartottak, hogy kezdtek kifogyni az élelemből és a hadi felszerelésből.

Április 28-án Meghiúsult a kísérlet, hogy az oszmán hajókat ágyútűzzel elsüllyesszék. A törökök felépítettek egy hidat Ayvansaray és Sutluce között, ami lehetővé tette, hogy az öböl menti erősségeket szárazföldi erőkkkel is támadják. A szultán még egyszer felajánlotta, hogy ha feladják a várat, sértetlenül elvonulhatnak, de a császár visszautasította az ajánlatot. A következő hetekben több, órákon át tartó ostromot intéztek a vár ellen.

Május 18. A védők egy kisebb kitörés során lángba borították a törökök hatalmas ostromtornyát. A támadók aknákat is próbáltak ásni, de ezen kísérleteik is kudarcra végződtek.

Május 23. Egy kis velencei hajóraj érkezett a városba. A legénység azt a hírt hozta, hogy Konstantinápoly a tengerről nem számíthat erősítésre és a készletek feltöltésére. Ez a hír jelentősen csüggesztette a védősereget.

Május végére viszont már az ostromlók is csüggedni kezdtek.

Május 26. Olyan hírek kezdtek terjengeni az oszmán táborban, hogy több európai ország, köztük Magyarország is haderőt készült küldeni Konstantinápoly felmentésére, ha az ostrom tovább húzódik. Ezeket megtudva, a szultán összehívta a divánt. Candarli Halil pasa és hívei minden igyekezetük ellenére sem tudták meggyőzni a szultánt az ostrom abbahagyására, akit Zaganos pasa, Aksemseddin, Molla Gurani és Molla Hüsrev támogatott. Másnap kiadták a parancsot az általános rohamra.

Az utolsó ostrom előtt II. Mohamed felszólította a császárt, hogy hagyja ott a birodalom trónját, vonuljon vissza a Peloponnészoszi-félszigetre, ahol biztosítja számára az önálló uralkodó státusát. A császár, történelmi és hazafias felelőssége tudatában, megtagadta a visszavonulást és elkötelezte magát népe mellett. A szultán ultimátumát ennek veje, Izmail pasa adta át a fejedelemnek és ugyancsak neki kellett a nemleges választ apósának visszavinnie. A császárt arra biztatták, hogy ismeretlen helyen próbáljon új csapatokat szervezni és úgy vélték, hogy ezeknek, valamint az albánoknak a valószínű segítségével újfent ráíjeshetnek Mohamedre, aki a város ostromát így feladná. Konstantin senkire nem hallgatott. Azt válaszolta a nemeseknek, hogy soha nem határozná azt, hogy eme nehéz órákban magára hagyja a népet, a fővárost és az uralkodói trónt. Arra kérte őket, hogy: *„kérjétek tőlem inkább azt, hogy ne hagyjalak el benneteket. Igen, a kívánságom az, hogy veletek halhassak meg”*.

Május 28. Konstantin elrendelte, hogy litániát tartsanak a városfalakon és a város minden templomában. Ezen a litánián, a lakosság nagyja részt vett. Szentképeket, ikonokat, tárgyakat tartva imádkoztak a város megmeneküléséért. A fejedelem összegyűjtötte vezéreit, tábornokait és elérzékenyítő, de egyben lelkesítő beszédében arra kérte őket, hogy minden csepp erejükkel azon legyenek, hogy a török támadást véglegesen visszaverjék. A Hagia Szophia templomban tartott mise után a fejedelem a város falain töltötte az egész éjszakát, bátorítva a harcosokat,

végül maga is beállva a város védelmezői közé a Szent Romanos kapunál. Ezen a helyen támadt Mohamed a janicsárjaival, és ezen a helyen kiáltott fel örömmel a hajnali napfelkeltekor Konstantin azt hívén, hogy legyőzték a törököket.

Május 28-ról 29-re virradó éjszaka az utolsó roham:

Éjfél elmúlt már, amikor megindultak a rohamok, de egyiket a másik után verték vissza a védők. Megindultak a janicsárok. A pillanat kritikus volt, és döntőnek is bizonyult. A janicsárok felvonulásával párhuzamosan az ostromlók felfedeztek egy véletlenül nyitva felejtett gyalogkaput. Ellenállhatatlanul özönlöttek befelé, a védősereg képtelen volt megállítani őket. Szintén ekkor sebesült meg a főparancsnok, Giustiniani is.

Giovanni Giustiniani Longo főparancsnok sebesülése zavart okozott a harcolók körében, (aki két nap múlva meghalt Hiosz szigetén) és így eshetett meg, hogy Mohamed janicsárjai a meggyengült védelem miatt betörték a Blachernai-fal egyik apró kirohanó kapuján, melynek *Kerkoporta* (Cirkusz kapu) volt a neve és benyomultak a falak közé, majd bejutottak a várfalak mögé is. Ugyanabban az órában halálosan megsebesült Konstantin császár is, és ahogy kívánta, hazájának védelmezése közben halt meg. Holtteste körül olyan ádáz tusa folyt, hogy egész halmok vetődtek egymásra. Végül e testhalmokon keresztül a törökök, akiket feltartóztatni többé nem lehetett, behatoltak a városba. A törökök Konstantinápolyba való bejutásuk után, három napon keresztül elképzelhetetlen pusztítást és öldöklést vittek véghez. A janicsárok betörték a Hagia Szophia kapuit és a bemenekült tömeget lemészárolták, a szent tárgyakat meggyalázták. Aki megmenekült, azt elhurcolták rabszolgának.

Egy ma is élő mítosz szerint, amikor a törökök betörték e csodálatos és egyedülálló templomba, Bizánc nagyságának e méltóságos jelképébe, a pap misét tartott. A kelyhet tartó pap mögött megnyílt a fal és a papot elnyelte. A mítosz szerint, ha Konstantinápoly ismét felszabadul, akkor a fal megnyílik és kiadja magából a papot, aki majd ott folytatja a misét, ahol 1453 május 29-én abbahagyta. És akkor majd felébred a megkövült fejedelem, aki az Arany Kapu alatt alussza örök álmát és a törököket egészen napkeletig kergeti.

https://hu.wikipedia.org/wiki/Konstantin%C3%A1poly_eleste

Konstantinápoly eleste

A Wikipédiából, a szabad enciklopédiából

Konstantinápoly ostroma (1499-es festmény)

A Dardanella ágyú, Orbán ágyúja vagy II. Mehmed nagy ágyúja, amelyet 1866-ban Abdul-Aziz oszmán szultán Viktória brit királynőnek ajándékozott, Fort Nelson, Anglia¹

II. Mehmed oszmán szultán bevonulása Konstantinápolyba

Konstantinápoly térképe, *Beschreibung vnd Contrafactur der vornembster Stät der Welt*, Köln, 1582.

A bizánci védőknek 14 mérföld hosszú városfalat kellett védelmezniük a török ostromlók ellen, a szárazföld felé háromszoros fal magasodott, a tenger felől egyszeres fal védte a várost

1453. május 29. | Konstantinápoly az oszmánok kezére kerül

Szerző: Tarján M. Tamás

1453. május 29-én foglalta el II. Mehmed oszmán szultán Konstantinápolyt, ezzel megszűnt az ezeréves Bizánci Birodalom, a keleti kereszténység legfőbb központja.

Miután 1451-ben az ambiciózus, 19 esztendőes II. Mehmed (ur. 1451-1481) került az Oszmán Birodalom élére, a fiatal uralkodótól várt enyhülés helyett a hanyatló Bizánc egy újabb háborúra kellett felkészülni. Az egykori Keletrómai Birodalom, a Mediterráneum régi ura már csak a gigantikus fővárost és a Boszporusz és a Dardanellák szorosainak néhány erődtítményét tartotta a kezében, melyek révén ellátását biztosíthatta. Hogy elfoglalhassa Konstantinápolyt, a fiatal oszmán uralkodó 1452 elején erődöt építtetett a Boszporusz északi bejáratához, és egy 120 hajóból álló flottát szereltetett fel, ezzel elvágta a város utánpótlását, és lehetőséget teremtett Bizánc roppant falainak ostromára.

Az utolsó császár, XI. Konstantin (ur. 1449-1453) 1452 decemberében segélykérő levelet írt IV. Miklós pápának, ám az európai politikai helyzet – az éppen befejeződő százéves háború, a német szétagoltság, Magyarország 1448-as rigómezei veresége – nem tette lehetővé egy keresztes háború indítását, bár az ortodox birodalom még az utolsó pillanatokban is Hunyadi felmentő seregeiben reménykedett. Az ostrom idejére csupán néhány utánpótlást szállító pápai gálya, velencei és genovai hajók, valamint Giovanni Giustiniani 700 fős különítménye érkezett a város védelmére. A Bizánci Birodalom 9 000 védővel és 20 kilométer hosszú falrendszerrel nézett farkasszemet II. Mehmed 70 000 főre tehető oszmán hadaival.

Az ostrom a tengeren és a Theodosius által emeltetett falak mentén párhuzamosan kezdődött meg. Előbbi helyen Szulejmán Bej parancsnoksága alatt az oszmán hajók próbálták megsemmisíteni a bizánci flottát, ami április végére sikerült is. Ezután a török seregek már ostrom alá vették az Aranyszarv-öböl erődjét, ezáltal pedig szétarabolták a várost védő csapatokat. Az oszmánok technikai fölényt is képviseltek a védőkkel szemben, mivel a 7-10 000 főre tehető janicsár hadtest ekkor már kézi lőfegyverrel rendelkezett, egy – állítólag magyar nemzetiségű – Orbán nevű ágyúöntő révén pedig II. Mehmed olyan ágyúkat birtokolt, melyek komoly kárt tettek a falakban. A bizánciaknak is voltak lőfegyvereik, de ezek még arra is elégtelennek bizonyultak, hogy az ostromló flottát elsüllyesszék.

Annak ellenére, hogy az oszmánok április végére már jelentős sikereket mutattak fel, II. Mehmed alvezérei – Candarlal Hali pasa nagyvezír, Zaganosz pasa, valamint Akszameddin – továbbra is bizalmatlanul szemléltek az eseményeket, az ostromló seregben mindennapos volt a dezertálás, érdekes módon a törökök is Magyarország beavatkozásától tartottak. A szultán április 28-án békét ajánlott XI. Konstantin számára, majd a visszautasítás után négy hét ostrom következett, mely során a szultán ágyúit vitték a főszerepet.

Május 26-án II. Mehmed újabb követséget küldött a városba, és Konstantinápolyért cserében a Peloponnészoszt ajánlotta fel, az utolsó bizánci császár azonban nem hagyta cserben népét. Május 28-án, a végső ostrom előtt a város falain litániát tartottak, a Hagia Sophiában keresztény misét mondtak – mint kiderült, a legutolsót – a császár pedig a vár védői között, a Szent Romanosz kapunál töltötte az éjszakát. Másnap hajnalban indult meg a végső roham, ami a bizánciak számára végzetesen alakult: a legendás Giustiniani életét vesztette, és a zűrzavarban emberei nyitva hagyták a város egyik kisebb kapuját – a Kerkoportát – ahol a törökök bejutottak a városba. Ezzel egy időben, a frontális támadás során XI. Konstantin is hősi halált halt, ezután pedig Mehmed csapatai elfoglalták a várost, és hatalmas vérengzést rendeztek. A gyilkolás állítólag olyan méreteket öltött, hogy a mecsetté átalakított Hagia Sophiából később három napon át hordták ki a hullákat.

Az uralmát rablással és terrorral nyitó szultán ugyanakkor hosszú távon toleráns uralkodónak mutatkozott. Miután megszilárdította hatalmát, visszahívta az ostrom előtt és alatt elmenekülő polgárokat, a túlélő lakosok tulajdonát visszaadta, és különlegesen türelmesnek mutatkozott azok vallása és életformája iránt. II. Mehmed birodalma új fővárosában, Konstantinápolyban

hamarosan jelentős építkezésekbe kezdett – az Aranyecset kialakítása, a Héttorony építtetése – melyeket utódai is bőkezűen finanszíroztak. Bizánc bukása hatalmas csapás volt a keresztény világ számára, elsősorban szimbolikus okokból, másodsorban pedig azért, mert Európa legnagyobb városa korábban hatalmas erőket kötött le, és ezek most már Európát, közvetlenül pedig Magyarországot fenyegették. Mehmed Bizánc elfoglalása után – a római császárok örökösének nyilvánítva magát – már Nándorfehérvár, Buda és Bécs elfoglalását tervezte, igaz, az első kísérlet során Hunyadi János még sikerrel állta útját.

<http://isztambul.info/blog/2010/06/01/1453-majus-29-konstantinapoly-eleste-isztambul-elfoglalasa/>

<http://www.bibl.u-szeged.hu/bibl/mil/kozepkor/hadjaratok/konstantinapoly1453.html>

A középkor hadtörténetéből

SZTE EK Hadtörténeti Gyűjtemény

Konstantinápoly 1453

Résztvevők

Bizánciak: IX. Konstantin császár, Giovanni Giustiniani Longo főparancsnok, kb. 8 000 katona (kb. 3 000 itáliai zsoldos, kb. 5 000 fegyveres).

Oszmán törökök: II. Mehmed szultán kb. 100 000 fő (ebből 40 000 szpáhi, 10 000 janicsár).

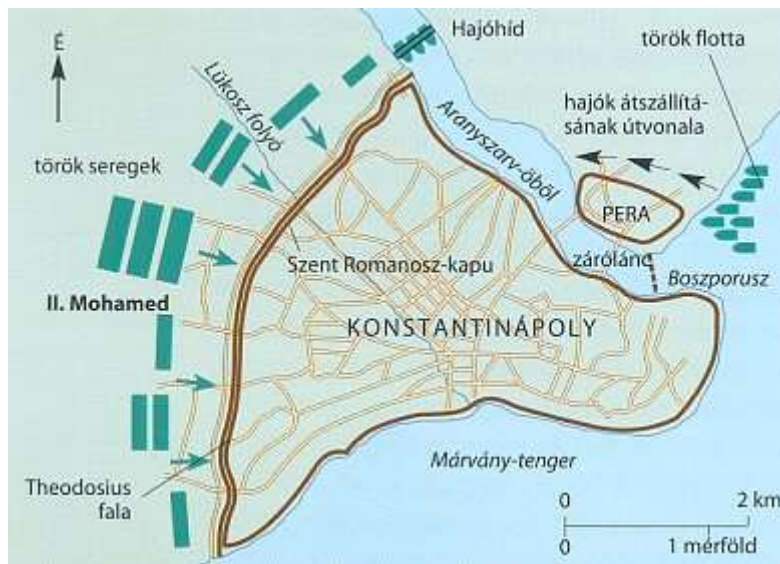
Előzmények

A Bizánci Birodalom hanyatlása hosszú folyamat volt, mely Manzikert mellett kezdődött 1071-ben. 1204-ben a velenceiek által fizetett nyugati haderő foglalta el fővárosukat, Konstantinápolyt. Ezt követően az oszmán terjeszkedés egyre erőteljesebb lett, 1396-ra egész Bulgáriát meghódították, gyakorlatilag csak Konstantinápoly maradt meg a császárságból. 1402-ben Timur Lenk Ankaránál vereséget mért az oszmán-török seregre, de ez csak időlegesen mentette meg a várost az elkerülhetetlen ostromtól. II. Murád szultán 1422-ben kísérletet is tett elfoglalására, ám mivel bevenni nem tudta, békét kötött Bizánccal. 1451-ben viszont II. Mehmed került a trónra, aki elhatározta, hogy mindenképpen lezárja a bizánci problémát. Elsőként (a tényleges ostrom előtt már egy évvel) elvágta az élelmiszer-utánpótlást biztosító útvonalakat, annak ellenére is, hogy ezzel korábban szentesített megállapodásokat kellett felrúgnia.

Az ostrom

A hármas fallal megerősített város jelentős kihívás volt, ám a szultán kezére játszott a szerencse. A bizánci zsoldban álló, de fizetségét meg nem kapó magyar Orbán ágyúöntő mester készséggel szegődött 1452-ben a szolgálatába. Addig elképzelhetetlen méretű ágyúkat tudott önteni, kezelésükhöz rengeteg ember kellett, a legnagyobb naponta hét lövést tudott csak leadni, de kiegészülve „*hagyományos*” lövegeikkel, az oszmánok kezében elsőprő erejű tüzerő összpontosult.

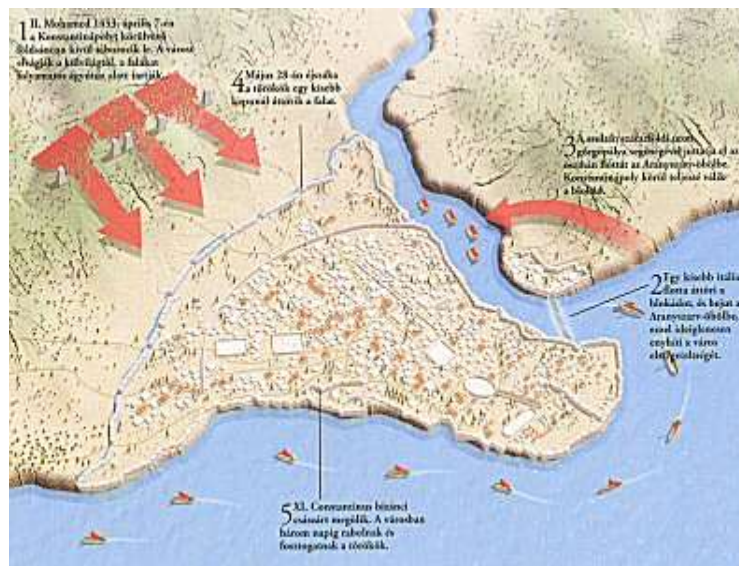
Az első csapatok 1453. április 2-án értek a falakhoz, ekkortól kezdődött meg a közvetlen ostrom. Szintén ezen a napon a védők láncokkal zárták el a hajóutat, így a törökök később sikertelenül próbáltak meg hajóikkal behatolni az Aranyszarv-öbölbe. Nem maradt más választásuk, mint a legerősebb védvonalak elleni támadás.

A hosszú ágyúzásokot követően az ostromlók többször is rohamot indítottak, de a védők állták a sarat. Nagy veszteségeket okoztak, ők viszont alig veszítettek embert, így harci kedvük töretlen maradt. Április 23-án mégis nehéz helyzetbe kerültek, a törökök ugyanis egy kerülő szárazföldi úton kisebb hajókat juttattak az Arany-szaru-öbölbe, így a tenger felől is támadni tudták a várost. A védőknek ezt követően meg kellett osztaniuk erőiket. Annak ellenére is kitartottak, hogy kezdtek kifogyni az élelemből és a hadi felszerelésből. Május 18-án egy kisebb kitörést követően lángba borították a törökök hatalmas ostromtornyát. A támadók aknákat is próbáltak ásni, de ezen kísérleteik is kudarccal végződtek.

Május 23-án egy kis velencei hajóraj érkezett a városba, ám a legénység azt a hírt hozta, hogy a bizánciak a tengerről nem számíthatnak erősítésre és készleteik feltöltésére. Ez az információ jelentősen demoralizálta a védősereget. Május végére viszont már az ostromlók is csüggedni kezdtek, a május 28-ról 29-re virradó éjszakán az utolsó kísérletükre került sor. Éjfél elmúlt már, amikor megindultak a rohamok, de egyiket a másik után verték vissza a védők. Nem volt más lehetőség, mint bevetni az elitcsapatokat, a janicsárokat. A pillanat kritikus volt, és döntőnek is bizonyult. A janicsárok felvonulásával párhuzamosan az ostromlók felfedeztek egy véletlenül nyitva felejtett gyalogkaput. Ellenállhatatlanul özönlöttek befelé, a védősereg képtelen volt megállítani őket. Szintén ekkor sebesült meg a főparancsnok, Giustiniani is. A császár kérésének ellenére kimenekítették (két nap múlva meghalt Hiosz szigetén), ezzel vitákra adva alkalmat a katonák között, tovább gyengítve tartásukat.

A törökök előzönlöttek a várost, lemészárolták a védőket, a császár is harc közben esett el. Gyilkolás, erőszak, fosztogatás jutott osztályrészül a polgári lakosságnak, melyből kb. 50 000 főt hurcoltak el rabszolgának.

Következmények

Az oszmán-török terjeszkedés egyik jelentős állomása volt a város bevétele, mely ezt követően Isztambul néven az Oszmán Birodalom fővárosa lett. Birtoklása módot adott a térség kereskedelmének ellenőrzésére, és ellátási, illetve logisztikai bázisát képezte a későbbi hadjáratoknak. A keresztény Európa sokáig szenvedett a törököktől, akiknek kiszorítását a kontinensről csak az 1683-as sikertelen Bécs elleni ostromukat követően tudták elkezdni.

<https://kronika.ro/szempont/szekely-agyunto-volt-macar-orban-a-torok-nemzeti-hos>

Az írásban lévő pontatlanságok pirossal javítva. (Eredeti a fenti címen elérhető.)

Székely ágyúöntő volt Macar Orban, a török nemzeti hős

2012. december 07.

Kevesen tudják, hogy a székelyeknek Gábor Áront évszázadokkal megelőző ágyúöntő mesterük is volt. A valószínűleg a háromszéki Bereckből származó Orbán Konstantinápoly bevételekor (1453) szerzett el nem évülő érdemeket magának, kivívva az Oszmán Birodalom tiszteletét. Azok közé tartozott, akik büszkék voltak magyarságukra. Ma Törökországban 80 millió ember ismeri nevét, ami a világtörténelem egyik legnagyobb eseményéhez, Konstantinápoly ostromához köthető. Bennünket, magyarokat sok esemény kapcsol a mai, közel 20 milliós Isztambulhoz, a hajdani Konstantinápolyhoz, **az egykori Kelet-Római Birodalomhoz (köznyelvben Romaniához amit bukása után kb. 100 évvel Bizáncnak nevez H. Wolf történetíró).**

Történelmi feljegyzések tanúskodnak arról, hogy a honfoglaló magyarok közel száz éven keresztül szorongatták a Kelet-Római Birodalmat, a bizánciakat. Mi, magyarok több száz évvel előbb értük el **Nova Roma falait (a köznyelvben Konstantinápoly), mint a muszlimmá lett törökök, akik az oszmánok vezetésével csak 1337 után, Nikomedia (Izmit, ma Kocaeli) elfoglalása után jutottak Konstantinápoly közelébe.** A monda szerint a rettentő erejű Botond volt az első vitéz, aki buzogányával rést vágott Bizánc kapuján. A görög nyelvű **Rómaik Birodalma köznyelvben Romania Baszileia Rhómaiön" vagy újjörög átírással: „Vaszília Romaion") Bizánci fővárosát, Konstantinápolyt – melyhez hasonló városa nem volt az akkori világnak – a bizánci római császárok folyamatosan építették. A várost körbeölelő falak teljes hossza meghaladta a húsz kilométert, melyek az Aranyzarv-öböl, a Márvány-tenger és a szárazföld felől védték a várost. A falakon összesen 400 bástyaszerű torony épült. A két- és három emeletes, öt-, hat-, nyolcszögletű, 15-24 méter magas bástyákból kilencvenhat épült, egymástól**

35 méter távolságra. A falakon 53 kisebb-nagyobb, különböző időkben épített kapu biztosította a közlekedést békeidőben. A falak három vonalban épültek egymás mögött, kívülről befelé emelkedő szintmagasságokon. A falak előtt a szárazföldi részen kívül mély árok húzódott, amelyet vízzel töltöttek meg. Az árokban bizonyos távolságokban záró keresztfalakat emeltek, hogy a lejtés ellenére is mindvégig azonos szintmagasságot lehessen biztosítani. A vizesárok mögött volt az első, mindössze 2-3 méter magas parti fal. Kissé beljebb következtek a 2 méter vastag és már 10 méter magas falak, amelyeket hetven bástya tagolt. A legbelső falak átlagosan 13 méter magasak voltak, a vastagságuk 3-4 méter volt. Ezek a falak védték Konstantinápolyt, az akkori világ legnagyobb városát. Gyönyörű templomai és palotái, zengugos sikátorai, gazdag kereskedői, híres fegyverkészítő és ágyúöntő műhelyei, külvárosainak nyomorgó tömegei igazi nagyváros képét mutatták. Hangos, nyüzsgő, izgatott központ volt, benne sok ókori emlék keveredett a középkori lovagvilággal és már az újkorra emlékeztető nagykereskedelemmel. **A Nyugat Római Birodalom bukása után még** ezer évig volt a ~~Bizánci~~ **Római Kelet-Római Birodalom** a világ egyik nagyhatalma, és fővárosának falain belül emelkedett ~~Bizánc~~ jelképe, a Szent Palota, amelyben 89 bizánci császár élt és rendelkezett. Ebben a palotában élt Dukász Mihály császár (1071–1078), aki koronát küldött Géza hercegnek, akit üzenetében Turkia hívó királyának nevezett. Amikor Géza lett a király (I. Géza, 1074–1077), ezt a nyitott koronát összeforrasztatta Szent István királynak a pápától nyert zárt koronájával, s a kettőből lett a Szent Korona, a magyar királyok koronázási jelvénye. Évszázadokon keresztül ez volt a magyar állam jelképe, és ma is az. A palota másik lakója II. Jóannész Komnénosz bizánci császár (1118–1143) és felesége, az 1088 táján született és negyvenöt éves (+1133) korában meghalt császárnő, Szent László leánya, Piroška, aki 25 éves korában került Bizáncba, hogy „diplomáciai küldetését” teljesítse, azaz császári feleségként biztosítsa Bizánc békéjét. Ő építtette a középkori Bizánc legtöbb templomát és kolostorát. Halála után az ortodox egyházban szentté avatták. Bár az ortodox egyház avatta szentté, Piroškát magyar szentként tiszteljük. Ő hozta a világra és adta a Kelet-Római Birodalomnak az utolsó nagy császárt, Manuelt (I. Manuel Komnénosz, 1143–1180). Szent László unokájának jogára alatt ragyogott fel újra még egyszer és utoljára teljes pompájában Bizánc rejtelmes csillaga, hogy azután a világ bámuló szeme előtt örökre eltűnjön. Ebben a palotában nevelkedett III. Béla, a magyarok egyik legnagyobb királya is, kinek bölcs uralkodása alatt (1173–1196) a magyar királyság ismét a régi fényében ragyogott. Tizenegy évszázadig, 330-tól 1453-ig nem volt szilárdabb államgépezet a világon. Sehol és soha a világon nem volt a korviszonyokhoz képest oly jól felszerelt és annyi pénzzel rendelkező hadsereg, mint itt. A tudomány és a technika minden vívmánya, amelyben korát is jóval megelőzte, rendelkezésre állt. Tudjuk, hogy Bizáncban ismerték a lőport, a porlasztott naftával és benzinnel táplált, magas hőfokú lángszórót, amely a rohamozó csapatokat szénné égeti. Ismertek rakétaszerű lövedékeket. A ~~bizánciak~~ **rómaiak** „bombái” lángra borítják az ostromló ellenség faltörő tornyait. A földalatti fúróaknáknál támadó ellenséget gázzal ölik meg. ~~Bizánc~~ **A Kelet Római Birodalom** katonailag fölényesen készít elő mindent. S győzött. Sokszor győzött. Megnyerte csatáit, ütközetait, várait, köztük a konstantinápolyit is, amely abban az időben bevehetetlennek számított. S végül mégis összeomlott. Amikor Macar Orbán odaérkezett, már csak a főváros, **Nova Roma, más néven** Konstantinápoly volt meg a **Kelet-Római** ~~Bizánci~~ Birodalomból, a falakon túl már az Oszmán Birodalom rendezkedett be, amely akkor az Al-Dunáig és délen az Adriáig terjedt. Konstantinápoly ostromára az oszmánok részéről elsőként I. Yildirim Bajazid (1389–1402. között uralkodott, mellékneve Villám, mert villámgyors volt elhatározásaiban és a hadakozásban) idején került sor. E célból építtette az Anadolu Hisari erődjét a Boszporusz ázsiai partján, de fő tervét, Konstantinápoly elfoglalását 8 évi ostrom után sem tudta elérni. Az idők folyamán több szultán is ostromolta Nova Romát ~~Konstantinápolyt~~, de a lovas hódításokhoz szokott török sereg nem rendelkezett olyan eszközökkel, amelyekkel a tenger és az Aranyzarv-öböl által is védett erős várat be lehetett volna venni. Ekkor jött el az a történelmi pillanat, amelynek egyik főszereplője Macar Orbán lett. A Székelyföldről, talán a háromszéki Bereckből inasként az ágyúöntéséről híres Brassóba, majd onnan valamelyik karavánnal Konstantinápolyba kerülő ágyúöntő mesternek esze ágában sem volt híres emberré válni. Csupán egyet akart: tudását és szakértelmét bizonyítandó ágyúkat előállítani és örülni neki olyan formán, mint a pék a gömbölyű, frissen sült kenyérnek, vagy a patkókészítő kovács a jól sikerült patkónak. Volt egy dolog, amire viszont büszke volt: magyarságára és Erdélyre. Ezért

is tette neve elé a magyar (macar) szócskát és a származási helyét kihangsúlyozó Erdély (Erdeli) szót, amely megkülönböztette mindenkitől. Magától értetődőnek tartotta, hogy ezekben a szavacskákban az ő székelysége is benne van, a találékonyság, a kockázatvállalás, a furfangos észjárás, az állhatatosság és a szülőföld szeretete még akkor is, ha azt megélhetési okokból el kellett hagyni, mint ahogy ő tette. II. Mehmet szultán, Konstantinápoly elfoglalásának főszereplője – aki 12 éves kora óta készült az uralkodásra és világhódító tervei megvalósítására – tisztában volt vele, hogy Konstantinápoly elfoglalása nem könnyű feladat. Ezért trónra lépte után (1444 és 1451–1481) hozzáfogott az ostrom előkészítéséhez. Legelőször is a Boszporusz európai oldalán – egy évvel Konstantinápoly bevétele előtt – alig három hónap alatt megépítette a Rumeli Hisar erődöt, amely egyrészt hídfőállást jelentett az ostromhoz, másrészt pedig – minthogy az erőd ázsiai oldalon, a még Yildirim Bajazid által építtetett Anadolu Hisarral éppen szemben volt – a Boszporusz ellenőrzését és lezárását is lehetővé tette. Az erőd keleti kapujánál a szultán húsz nehézágyút helyeztetett el, hogy szükség esetén minden Boszporuszon közlekedő hajót tűz alá vehessen. Különböző a két szembenálló vár ágyútüze lehetetlenné tette, hogy Konstantinápolyba észak felől külső segítség érkezzék. A háromszoros falrendszerrel körülvett város elfoglalása eddig senkinek sem sikerült. A Divánban (oszmán állami tanács) vitatták a témát és a pasák részéről több javaslat is elhangzott. Viszont a csatatéren edződött pasák egyike sem talált feleletet arra, hogyan hatoljanak be a város belsejébe. Végül egyetlen megoldásnak az tűnt, hogy rést kell ütni a helyenként 4-5 méter vastag falrendszeren. Erre pedig szokatlan ágyúkra van szükség. A mai Kırklareli kormányzóság területén fekvő Demirköyben (Vasfalva) lévő ágyúöntődében hozzá is kezdtek az ágyúk öntéséhez, azonban egyetlen ágyú sem bizonyult elég erősnek ahhoz, hogy a kívánt rést kiüssék. Akkor Konstantinápolyban nagy volt a zűrzavar, és ezért rengeteg ellentétes gondolat ütközött egymással. A már jó ideje tartó vallásháború a keleti és nyugati kereszténység elsőbbsége ügyében a tetőfokára hágott, és virágzott a mindent behálózó korrupció is. Mindezek odavezettek, hogy a lakosság egy része a török uralmat jobban kívánta, mint a bizánci császár uralmát. Ebben szerepet játszott a törökök híres vallási toleranciája is. Egy nap egy bizánci pap kívánt a szultán elé járulni. A szultán tisztelettel fogadta őt. Ez a pap közölte a szultánnal, hogy van neki egy magyar barátja, aki a világ legjobb ágyúöntő mestere, és csak ő tudná előállítani az óriás ágyút, amely romba döntheti a falakat. Azt is hozzátette, hogy Orbán mester éppen börtönben raboskodik Konstantinápolyban. Arra, hogy miért került az idegeneket nem kedvelő városba, nincs tudomásunk. Erre a szultán azonnal értesítette titkos bizánci ügynökeit, akik még aznap kiszabadították Orbán mestert a börtönből, pár nap múlva pedig Edirnében, az akkori fővárosban, a szultán elé állították. Hónapokon keresztül tervezgették együtt az óriáságyukat és hozzákezdtek gyártásukhoz. Orbán mester ténylegesen jó szakértőnek bizonyult, kivívta a szultán szeretetét és tiszteletét. Az első ágyú, amelyet közösen öntöttek, a híres Sahi nevű volt, amely ma is megtekinthető az isztambuli Katonai Múzeum kertjében. Utána számos hasonló méretű ágyú készült. 1452–1453 telén a szultán és vezérei a sereg mozgósításával, a hadiszerek és az ellátás felhalmozásával foglalkoztak. II. Mehmet nemcsak a reguláris katonaságot rendelte fegyverbe, hanem muszlim és keresztyén önkénteseket is fogadott. Szerbiából megérkezett a megígért ezerötszáz katona, velük aknaásáshoz értő bányászok Novo Brdóból. Az edirnei és demirköyi ágyúöntő műhelyek egész télen dolgoztak. A Konstantinápolyból idehozott Macar Orbán mester a szokásosnál nagyobb ágyúkat és egy óriáságyút öntött a szultánnak. Olyan ágyút, amellyel rést lehet nyitni Konstantinápoly falain. Ezt már februárban elindították, hogy időben Konstantinápoly alá érkezzék. Kortárs leírás szerint hatvan ökör vontatta, két oldalról kétszáz-kétszáz ember egyensúlyozta, a menet előtt ötven ács kétszáz segéddel a hidakat építette. Ez az ágyú két tonna súlyú lövedéket tudott 2,5 kilométerre kilőni és 24 óra alatt 8 lövedéket lehetett vele leadni. Maga a szultán 1453. április 5-én ért a sereggel Konstantinápoly alá. Ezt megelőzően megtisztították a város környékét és minden embert rabságra vetettek, aki a falakon kívül élt. Majd egy negyven hajóból álló flotta lezárta a Dardanellákat is. Ezzel a császárváros blokádja teljessé vált. A török táborban nyüzsgő, 160 és 200 ezer között mozgó emberből 60 ezer lehetett a harcos, közülük is sok a szabadcsapat, a többi pedig imám (előimádkozó) és dervis (kolduló szerzetes) – akik a hadsereg morálját tartották fenn, meg kalmár, akiket a zsákmány reménye vonzott ide. Az elitegységek anatóliai csapatokból állottak, és különösen a 10 ezer janicsárból, amelynek gyalogságát nemrég szervezte újjá a szultán, és akik kitűntek vallásos lelkesedésükkel, csapatszellemmükkel, fegyelmezettségükkel, mozgékonyaságukkal és

manőverező képességükkel. A törökök 1200 méterre közelítették meg a várost, majd április 11-én megkezdődött a falak bombázása és lerohanása, ötvennyolc napon át tartó öldökléssel. A végső rohamra a résekkel tagolt városfalak ellen május 28-ról 29-re virradó éjjel, hajnali 1 óra 30 perckor került sor és egyszerre indult meg a város által képzett háromszög mindhárom oldalán. Mire dél lett, a törökök elfoglalták a várost. Amikor az ellenállás megszűnt, II. Mehmet bevonult Konstantinápolyba és egyenesen az Aja Szófia felé tartott. E naptól kezdve a Bizánci-Birodalom megszűnt és helyébe az Oszmán Birodalom lépett. A törökök győzelmüket tűzérségüknek, elsősorban ostromágyúiknak köszönhették. Ezek tervezője és öntőmestere pedig a székely Macar Orbán mester volt. Az ő ágyúinak golyói szabdalták fel Konstantinápoly falait, melynek résein beözönlött a győztes török sereg. Bár saját ágyújának felrobbanása oltotta ki életét és törölte el a föld színéről, emléke örökké élni fog. Több ezer ostromlóval együtt a várfalak előtt húzódó autótutak alatt porlad, melynek morajlása az 559 évvel ezelőtti ostrom félelmetes zaját juttatja el hozzánk. Ágyúja egy 1123 éves és 18 napos hanyatló birodalom haláltusáját rövidítették le, és egy mindössze 203 éves, növekvőben lévő új birodalom felemelkedését tették lehetővé. II. Mehmet 21 évesen, fiatalos lendülettel, de egy tapasztalt hadvezér és diplomata körültekintésével hódította meg Konstantinápolyt, amely Isztambul néven a törökök harmadik fővárosa lett, II. Mehmet szultán pedig felvette a Fátih (Hódító) nevet és **róma császára kayser í Rüm címet**. A hivatalos török történetírás őt tarja a legnagyobb oszmán szultánnak. 30 éves uralkodása alatt hihetetlen eredményeket ért el s intézkedései évszázadokig hatottak. Lényegében ő hódította meg, s ő törökösítette el a mai Török Köztársaság területét. Ő alapította az isztambuli egyetemet, európai művészeket és mestereket hozatott Törökországba. Több mint 300 mecsetet, könyvtárat, iskolát, kórházat építtetett. A törökön kívül szerbül és görögül is beszélt. Anyja, Mária, szerb királylány volt. Kitűnő matematikus és költő egy személyben. Verseit Avni álnéven írta. Összegyűjtött költeményeit Divan-i Avni címmel Törökországban is kinyomtatták. Ő fejlesztette ki a török hadiflottát. Halálakor a tengeri flotta már 250 hadihajóból és 500 szállítóhajóból állt. Elődei csak hódítottak, ő volt az első, aki a hódításokon kívül a birodalmát is megszervezte. Rászolgált nevére: a Dunától az Eufráteszig egységes birodalmat teremtett. II. Mehmet szultán azzal a tudattal hunyta le szemét, hogy „*két szárazföld és két tenger ura*” lett: Anatóliáé és Ruméliáé (Európa), illetve a Fekete- és a Földközi-tengeré. Egyetlen egy uralkodót ismert el magával egyenértékűnek, Mátyás királyt és egyetlen egy alkalommal szenvedett súlyos vereséget, 1456-ban Nándorfehérvár ostromakor, a magyaroktól. Ennek tudható be, hogy 30 éves uralkodása alatt nem is próbált meg még egyszer hadjáratot vezetni a magyar területek ellen. Erre a magyar győzelemre emlékeztet a déli harangszó, melynek értékét a törökök három évvel előbbi konstantinápolyi győzelme az akkori világ másik nagy eseményévé avatott. A **Bizánci-Kelet-Római** Birodalom bukása Orbán mester ágyúgolyói nélkül is bekövetkezett volna, előbb vagy utóbb. És a törökök is eljutottak volna Magyarországra. Mert ahogy Bizáncot, úgy Magyarországot is cserbenhagyta a művelt Nyugat. Meg aztán ugyanúgy, mint **Bizáncban-a Római Birodalomban**, a belső viszályok vezettek Magyarország romlásához is. Orbán mester neve – akit a törökök Ágyúkirályként (Tahi Toplaridir) emlegetnek és így ő az egyedüli király a két birodalomban – együtt hangzik el a legnagyobb török szultán, II. Mehmet nevével. Személye ágyúgolyói révén – melyek az ókorból (az ókori **Bizánci Római és a középkorban még 1000 évig fennálló Kelet-Római** Birodalomból) átrepültek az újkorba – kitörölhetetlenül ott lesz a generációk tudatában, amíg csak egy kis töredéke is megmarad a ma is álló falaknak. Nemcsak a törökökében, hanem a bereckiekében és minden székely emberében, Erdély, a Kárpát-medence és a világ bármely sarkán élő magyarok emlékezetében is. Ő a példa, hogy egy hétköznapi ember is képes arra, hogy népének nevet szerezzen. Átala minden magyarnak része van abban a nagy történelmi eseményben, melyet az ő ágyúgolyói idéztek elő. Ettől többnek, erősebbnek érezzük magunkat is, olyanok akarunk lenni, mint ő volt, és büszkén azonosulunk vele. Ha minden magyar csak egy parányi résszel is gazdagítja a magyar kultúrát, a sok millió részből olyan „óriásgolyó” lesz, amellyel képesek leszünk lerombolni a bennünket körülvevő közöny falait.

Beder Tibor

http://www.wikiwand.com/hu/Konstantin%C3%A1poly_eleste

<https://kutakodunk.wordpress.com/2012/01/31/konstantinapoly-eleste-1453/>

<https://montazsmagazin.hu/egy-hajdani-birodalom-halalos-itelete/>

https://index.hu/tudomany/tortenelem/2016/07/25/csellet_foglaltak_el_konstantinapolyt/

<http://isztambul.info/blog/2010/06/01/1453-majus-29-konstantinapoly-eleste-isztambul-elfoglalasa/>

https://www.eanswers.net/wiki/en/Mehmed_the_Conqueror/

<https://enacademic.com/dic.nsf/enwiki/11519>

<http://forum.e-dz.com/topic/6453-conquest-of-constantinople-1453/>

A TÉMÁVAL FOGLALKOZÓ ISMERETTERJESZTŐ FILMEK SZÁMOZVA 12-IG

4.

<https://www.youtube.com/watch?v=rpKTZrF84p4>

10:04

török nyelvű

FATİH S MEHMED'in DÜNYAYI KISKANDIRAN ZEKASI

KARA KUTU

Közzététel: 2017. okt. 21.

5.

<https://www.youtube.com/watch?v=4LtMbuMXiTM>

5:41

angol nyelvű

Constantinopel 1453

YourRobisEurope

Közzététel: 2014. jan. 27.

6.

<https://www.youtube.com/watch?v=8W0OTGQEY8E>

12:01

angol nyelvű magyar feliratozással

Konstantinápoly eleste 1453 - Oszmán-török háborúk - DOKUMENTUM

Kings and Generals

Közzététel: 2018. febr. 4.

7.

<https://www.youtube.com/watch?v=nJ2T9HNCUTQ>

8:09

angol nyelvű

Fall of Constantinople - Reply History

Reply History

Közzététel: 2016. febr. 2.

8.

<https://www.youtube.com/watch?v=ns39jhJQXtM>

The tragic fall of Constantinople to Islam---May 1453

5:14

angol nyelvű

jack johnson

Közzététel: 2014. febr. 9.

9.

<https://www.youtube.com/watch?v=6LE8TVQRzXs>

2:18

dallal kísért képek **3D**

Constantinople - The legendary city!

ImmortalVarangian

Közzététel: 2015. nov. 17.

10.

https://www.youtube.com/watch?v=CvYGeiKw_zo

4:42

dallal kísért képek, közte angolul írt ismertető

Lament for Constantinople, Lamentatio sanctae matris ecclesiae Constantinopolitanae, Dufay

Petrus Josephus

11.

<https://www.youtube.com/watch?v=53yfMlws7DI>

57:29

National Geographic | 1453, η Άλωση της Πόλης

Chania Crete Közzététel: 2012. máj. 29.

12.

<https://www.youtube.com/watch?v=lpOO8VrjWFE>

3:39

török nyelvű **mai politikai hirdetés**

Cennet Mekan Fatih Sultan Mehmet Han

Tuzsuz Deli Bekir Közzététel: 2018. máj. 29.

ZENE

<https://www.youtube.com/watch?v=4ot2QqQwF2E>

4:39

SULTAN MUHAMMAD AL FATEH ~ pembuka konstantinopel

Miss A Közzététel: 2016. okt. 21.

<https://www.youtube.com/watch?v=9mE6CRmfYzo&feature=youtu.be>

4:46

Sultan Muhammad Al-Fateh Penakluk Konstantinople

Caliph Studio Közzététel: 2013. nov. 28.

"Kota Konstantinopal akan ditakluk. Sesungguhnya pemerintah yang terbaik adalah pemerintahnya, dan tentera yang terbaik adalah tenteranya." [HR Ahmad]

<https://www.youtube.com/watch?v=pWR03NX8XHo>

4:27

Fetih 1453 - Sultanlar Aşkına Can Atilla Konseri - TRT Avaz

TRT Avaz Közzététel: 2017. jan. 25.

Söz - Müzik: Can Atilla TRT 3 Radyo Konserleri - 21 Ocak 2017 TRT Avaz Yayını

https://www.youtube.com/watch?v=ee9zMF_CUkw

4:45

Can Atilla - 1453

quyyum Közzététel: 2011. márc. 7.

a nice music from can atilla, used in film: Fetih 1453 =)

<https://www.youtube.com/watch?v=r9No8kVSXqQ&list=RD4ot2QqQwF2E&index=3>

3:44

Music of Ottoman empire, old Ottoman Song 18/19 th Century - Üsküdar Giderken

Tamil Taklamakan Közzététel: 2013. márc. 19.

A hódítás mámorában

Török kultuszfilm Bizánc elfoglalásáról

Morvay Péter 2013. 01. 11. (XVII/2)

460 éve, 1453-ban esett el a keleti kereszténység központja, Konstantinápoly. Az ostromról hollywoodi mintára készült, nagy költségvetésű, ám nyílt történelemhamisítástól sem mentes filmposzt készítették Törökországban. A hódítás – 1453 című film az ottomán terjeszkedés legnagyobb diadalaként mutatja be a Bizánci Birodalom megdöntését, és a város elfoglalását. A csata valóban korszakváltást hozott, mert ezzel az iszlám teljesen birtokba vette a kereszténység eredeti központjait, ami végzetes meggyengüléssel fenyegette Európát. A kereszténység keletről érkezett a Földközi-tenger nyugati térségébe, miközben évszázadokon át a szellemi központok is a Szentföldön, Szíriában, Mezopotámiában és Kis-Ázsiában működtek. Most kezdődő sorozatunkban a keleti kereszténység utolsó centrumának, Bizáncnak a bukásához vezető folyamatokkal, és ennek máig ható következményeivel foglalkozunk.

A 2012-ben bemutatott film nem hagy kétséget afelől, hogy miért tartja pozitív történelmi tetteknek az egyébként indok nélküli ottomán hódítást. A két és félórás mű ugyanis Medinában kezdődik, ahol az akkor még csak sivatagi sátorban lakó Mohamed megpróbétálja, hogy a messzi jövőben eljön egy muszlim vezér, aki legyőzi Bizáncot. A jövendölés 800 éven át beteljesületlen maradt: a Nagy Konstantin által alapított város, Büzantion, későbbi hivatalos nevén Nea Rómé (Új Róma) kitartott az iszlám hódítással szemben. Több szultán is belebukott a város ostromába, míg végül II. Murád szultán 1422-ben békét kötött Bizánccal. Fia, II. Mehmed (Mohamed) azonban – a film beállítása szerint – apja ravatalánál megfogadta, hogy beteljesíti Mohamed ígétét. Bár XI. Konstantin bizánci császár ajándékokat és pénzt küldözgetett a szultánnak, a fiatal uralkodó egymás után két követet is lefejeztetett, világossá téve, hogy vége a béke korszakának.

Mehmed évekig készült az ostromra, tanulmányozta az ellenséget, és megtanult görögül is. Erődöt épített a Boszporusz európai partján, ahonnan akadályozni tudta a szorosban a hajóforgalmat. A szultán kémein keresztül egész Európából kapott jelentéseket, így jól tudta, hogy Konstantin hiába fordul segítségért a nyugati hatalmakhoz. Az ígéretek ellenére sem az angolok, sem a franciák, sem a németek nem küldtek sereget Bizánc felmentésére. Bár az utolsó pillanatban a Vatikán egyezséget ajánlott, a szultán ügynökei útján fellázította a radikális ortodoxokat, hogy tagadják meg a Rómának való behódolást. A film szerint az ortodox prédikátorok nagyobb antikrisztusnak tartották a pápát a török szultánnál, így a város – egy kisebb genovai zsoldossereget és néhány hajót leszámítva – magára maradt. A bizánci császár végül a magyarokhoz fordult, de Hunyadi János már nem érhetett oda időben a város felmentésére.

A törökök közel tízszeres túlerőben voltak: a 7000 bizánci védővel szemben 50-70 ezer ostromló sorakozott fel. A támadókat segítette egy magyar ágyúöntő mester, aki a kor csodafegyverét készítette el a szultán számára – igaz, a filmmel szemben a történelmi feljegyzésekből nem egyértelmű, hogy ezt önként tette-e. A nyolc méter hosszú és közel egy méter átmérőjű fegyver ötszázötven kilogrammos ágyúgolyókat tudott kilőni, több mint egy kilométer távolságra. Igaz, a lövések nem voltak pontosak, de a fegyver lélektani hatása így is jelentős volt. A császár a túlerővel szemben a város több mint húsz kilométer hosszú falaiban bízott. A védők nem számoltak azonban a fanatikus török harcmodorral: a janicsárok öngyilkos egységei alagutakat ástak, és felrobbantották magukat a falak alatt. A szultán még az ostrom előtt kijelentette, hogy mindenképpen vér fog folyni, de a mártírok jutalma az, hogy az „igaz ügy” érdekében áldozhatják fel magukat.

A támadók az ostromot Allah nevében 1453 húsvét napján kezdték, hogy ezzel is jelezzék az iszlám diadalát. Elzárták a Boszporuszt, kiéheztették a várost. A filmnek ez a része mintha az

Egri csillagok lenne, csak fordított szereposztásban: a szultán és vezérei a bátor hősök, meg azok a katonák, akik kitűzik a félholdas zászlót Allah nevében Konstantinápoly falaira.

A város két hónapon át hősieken kitartott, a törökök a csodaágyújukkal és túlerejükkel együtt is az ostrom feladására készültek. Az utolsó roham során a szerencse döntött a javukra: a janicsárok felfedeztek egy véletlenül nyitva felejtett gyalogkaput, amin át előzőnlőtték Konstantinápolyt. Lemészárolták a védőket, a császár is harc közben esett el. A film szerint a szultán szabadságot ígért a Hagia Szófia székesegyházba menekült lakosoknak, akik hálásan fogadták a török hódítót. A valósághoz ennek semmi köze: a polgári lakosságot kíméletlenül lemészárolták és kifosztották. Feljegyzések szerint a bazilikából, amelyet azonnal mecsetté alakítottak, három napon át hordták ki a holttesteket. A városból mintegy 50 ezer főt hurcoltak el rabszolgának.

Mehmed azonnal megkezdte szervezni a hadjáratát Európa ellen, de világuralomra törő tervei három évvel később meghiúsultak, amikor 1456-ban Nándorfehérvárnál Hunyadi legyőzte a világhódítónak készülő szultánt, akinek a sikersorozata ezzel véget is ért. Bár még három évtizeden át uralkodott, elpártolt tőle a szerencse: Hunyadi Mátyás a családi hagyományt folytatva Boszniából, Jajca városából is kiűzte a törököket, majd hadvezérei – Kinizsi Pál és Bátor István – Erdélyben, Kenyérmezőn mértek 1479-ben súlyos csapást az ottomán seregekre. Európa 70 évre megszabadult a török hódítás veszélyétől, miközben a keletről menekült görög tudósoknak is köszönhetően a klasszikus műveltség és nyelvismeret eljutott nyugatra, hozzájárulva ezzel a könyvnyomtatás és a reformáció beindulásához. Minderről természetesen a film mélyen hallgat. (Folytatjuk.)

KONSTANTINÁPOLY KORÁBBI OSTROMAIRÓL

<http://mek.oszk.hu/01200/01267/html/04kotet/04r06f38.htm>

<https://mult-kor.hu/amikor-a-keresztes-lovagok-bizanc-apacait-sem-kimeltek-20190413?fbrkMR=desktop>

II MOHAMED ÉDESANYJÁNAK MAGYAR SZÁRMAZÁSRÓL

http://epa.oszk.hu/03100/03122/00010/pdf/EPA03122_rubicon_2016-4_060-061.pdf

GYÖNGYÖSSY MÁRTON

MÁTYÁS ÉS A TÖRÖK ROKON

1489-ben Magyarország királya, Hunyadi Mátyás személyesen erősítette meg a pápa követének, hogy nagyanyja nővérét a törökök elrabolták s a szultán háremébe hurcolták, ahol az uralkodónak fiút szült, így Ő rokonságban áll a szultáni családdal. Hogy nem pusztán a török trónkövetelő, Dzsem szultán megnyerése érdekében folytatott diplomáciai manőverről van szó, mutatja, hogy Mátyás több – a szultánoknak írt – levelében is előkerül a rokonság kérdése. Így 1480-ban a magyar király II. Mehmed szultánnak címzett levelében azt írta, hogy „*egy vér folyik ereinkben*”, 1483 áprilisában pedig Dzsem herceget levelében „*testvérünk és rokonunk*”-ként szólította meg.

A rokonság tényét a törökök is visszaigazolták: II. Mehmed szultán (1444–1446, 1451–1481) végrendeletében egy szablyát hagyott „*kedves öccsére*”, Mátyás királyra. A szablyát később Mátyás személyesen mutatta meg a ferrarai herceg követének. (A szablya valószínűleg azonos a Magyar Nemzeti Múzeumban Őrzött „*gótikus szablyával*”.) Az 1488-ban kötött békeszerződésben II. Bajazid szultán (1481–1512) Mátyást „*testvérének és rokonának*” nevezte.

II. Mehmed szultán édesanyja A 15. század első felében uralkodó szultánok anyai felmenőit név szerint ismerjük, csak egyikük eredete vész homályba: II. Mehmed édesanyjái. A boldogtalan gyermekkorú II. Mehmed 1432. március 30-án született Drinápolyban. Édesanyja — Huma Khatún — török rableány volt, a későbbi legendák szerint előkelő „*frank*” hölgy. Olyan hagyomány is ismeretes, hogy az édesanya egy Stella (Estella) nevű olasz rableány lett volna, bár ez a név inkább az itáliai zsidó családoknál terjedt el (jelentése – csillag – megegyezik az Eszterével).

A korabeli forrásokból azonban csak annyi derül ki, hogy rableány volt. Apja nem törődött Mehmeddel, inkább az előkelőbb feleségeitől született fiaival foglalkozott.

Mehmed édesanyja 1449 szeptemberének közepén Brüsszában hunyt el, és származásának titkát magával vitte a sírba (legalábbis sírfelirata nem tesz említést sem eredetéről, sem eredeti nevééről). Gyermekeinek születési évéből, valamint halálozása idejéből arra kell következtetnünk, hogy Mehmed szultán édesanyja 1415 előtt születhetett.

Konstantinápoly elfoglalása előtt a szultánok rendszerint politikai célból balkáni vagy anatóliai uralkodók lányait vették feleségül. Így I. Mehmed (1413–1421) Brankovics György szerb fejedelem lányát vette el: Carica Marának fontos szerep jutott a szegedi béke előkészítésében. Igen korán ábrázolták a törökök által elhurcolt magyar lányok sorsát a korabeli magyar irodalomban. Így a Budán született Giovanni da Ravenna is elbeszéli egy magyar lány mártírságát, akit elraboltak, megbecstelenítettek és megölték a törökök. A szászsebesi Georgius de Hungaria, aki húsz esztendőt töltött török fogságban, arról számolt be, hogy a kereskedők a harctérre is elkísérték a katonákat, hogy rögtön megvásárolhassák a foglyokat.

Bonfini szerint Hunyadi János édesanyja görög származású volt, és a császári családból származott. Valójában nem másról van szó, mint a szultáni – a török császári – családdal való rokonságról, amelyből Bonfini kreálta a – számára nyilván sokkal szalonképesebb – görög rokonságot.

Ha II. Mehmed édesanyja valóban Hunyadi János édesanyjának testvére volt, kilétének felfedése révén tisztázható lenne az évszázados rejtély: ki volt, melyik családból származott a kormányzó édesanyja. Oszmán-török forrásaink azonban nem segítenek ennek eldöntésében. Hunyadi Mátyás apai nagyanyja Engel Pál egy 1429-es oklevelet úgy értelmezett, hogy Hunyadi Vajk később a László nevet vette föl, és özvegye volt Barancskai Ankó. A Barancskaiak Hunyad vármegye hátszegi eredetű, tehetős román nemesi családjai közé tartoztak.

Ha az azonosítás megfelel a valóságnak, Ankó talán Hunyadi János édesanyja volt. Bármennyire is spekulatívnak, bizonytalanoknak tűnik az 1429-es adat értékelése, egy Hunyadi–Barancskai-házasságról mindenképpen tudomásunk van. Ha pedig Engel Pál értelmezését mégis elfogadjuk, akkor Hunyadi János és Mehmed szultán édesanyját is a Barancskai lányok között kell keresnünk. Ankónak ismereteink szerint legalább két nővére is volt: 1429-ben vele együtt említik Ilonát, aki Halmágyi Móga felesége volt, és férj nélkül Mártát. Márta esetében férjezetlen volta miatt felmerülhet, hogy még fiatal leány lehetett, tehát nem kizárt, hogy Györgynek voltak 1415 körül született, fiatalabb lányai is.

„EGY VÉR FOLYIK EREINKBEN”

Másod-unokatestvérek A török hadjáratra –Mátyás elmondására hagyatkozva – az 1420-as években kerülhetett sor. Az évtized kezdetén, 1420-ban több török támadás is érte Dél-Erdélyt. Szeptember 20-án egy török sereg az ellenállásba bocsátkozó Csáki Miklós vajda seregét Hátszegnél legyőzte, két nappal később pedig elpusztította Szászvárost. Hunyad vármegye és a nyugati szász területek számos lakosát fogságba hurcolták. A török had a Vaskapu-szorosnál tört be Erdélybe, és a Bánát felé távozott. Csáki Miklós Hátszeg melletti küzdelmét több korabeli forrás is megemlíti. Az 1430-as évekig tudomásunk szerint Hunyad vármegyét nem érte újabb török támadás, csak az általunk vizsgált időszakon kívül. Így Mátyás nagyanyjának nővérét, ha Erdélyből hurcolták el, legvalószínűbben 1420 őszén ejthették fogságba a pusztító török hadak. Az 1420-as dél-erdélyi török betörést minden bizonnyal a Barancskai család is megszenvedte; talán nem túlzás feltételezni, hogy egyes családtagokat a törökök el is hurcolhattak közülük. Az ismert tények és az előbb ismertetett feltételezések alapján kirajzolódó kép korántsem tűnik fikciónak. Ami biztosnak látszik: Mátyás királynak II. Mehmed szultán másodnagybátyja, II. Bajazid szultán és Dzsem herceg pedig másod-unokatestvérei voltak. A közös Ős a fentiek alapján a tehetős hátszegi, elmagyarosodó román nemes, Barancskai György lehetett, akinek lányai közül az egyik Hunyadi János, a másik pedig II. Mehmed szultán édesanyja lett. Utóbbi leány legkésőbb 1431 júliusában már a szultáni háremben volt. Elrablására azonban minden valószínűség szerint 1420-ban kerülhetett sor, amikor is a törökök Hátszegnél legyőzték Csáki Miklós erdélyi vajda seregét, majd azt követően sokakat fogságba ejtettek és elhurcoltak. Mindezt persze kétséget kizáróan bizonyítani nem tudjuk, de talán többnek tekinthetjük puszta hipotézisnél.

MÁTYÁS KIRÁLY KORAI PORTRÉ ÉRMEI

1. Mátyás király portréérme,
16–17. század
Ismeretlen művész.
Bronz. Öntött. 83 mm

2. Mátyás király keretelt portréérme,
17. század (?)
Ismeretlen művész.
Ezüst. Öntött. 50 mm (az érem)

3. Mátyás király portréérme,
1570-es évek
Severin Brachmann műve
Arany. Öntött. 34 mm